

OPRACOWANIE PYTANIA

Ile człowiek jest gotów poświęcić dla innych? Omów zagadnienie na podstawie *Zbrodni i kary* Fiodora Dostojewskiego. W swojej odpowiedzi uwzględnij również wybrany kontekst.

LEKTURA BAZOWA

Fiodor Dostojewski, *Zbrodnia i kara*

EPOKA

Realizm

ŹRÓDŁO

ustna.odrabiamy.pl

ZESKANUJ TELEFONEM ALBO KLIKNIJ

Kursy maturalne

Pakiet 10 kursów do matury 2027 od Odrabiamy.pl.

Przećwicz to pytanie

Darmowy symulator matury ustnej. Ocena wg kryteriów CKE.

Posłuchaj

Darmowy kurs z opracowaniem pytań jawnych 2027.

1

O co tak naprawdę pyta komisja

Pytanie o granice poświęcenia: czy dla bliskich można oddać własne szczęście, godność, a nawet całe życie. Dostojewski zestawia ofiarę z siebie (Sonia, Dunia) z jej przeciwieństwem - poświęcaniem innych dla idei (Raskolnikow).

SŁOWA KLUCZE POLECENIA

poświęcenie

Świadoma rezygnacja z własnego dobra (godności, szczęścia, wolności) na rzecz drugiego człowieka. Komisja odróżni je od poświęcania innych dla idei, które jest jego przeciwieństwem.

dla innych

Adresat ofiary: rodzina, ukochany, obcy. Warto nazwać, komu bohater oddaje siebie i czy ci inni w ogóle o to prosili.

granica (ile?)

Pytanie o miarę: od drobnych wyrzeczeń po ofiarę z życia. Odpowiedź ma pokazać skalę i wskazać, gdzie poświęcenie przestaje być cnotą, a staje się autodestrukcją albo przemocą wobec innych.

KOMISJA CHCE USŁYSZEĆ

- ✓ Tezę o tym, jak daleko może sięgać poświęcenie dla innych i co odróżnia prawdziwą ofiarę od jej pozoru.
- ✓ Co najmniej dwa przykłady z powieści (Sonia, Dunia, ewentualnie Raskolnikow jako kontrast) z konkretnymi faktami: co bohater oddaje, komu i z jakim skutkiem.
- ✓ Kontekst, który pokazuje inny wzór ofiary, oraz wniosek spinający go z powieścią Dostojewskiego.

2 Co wziąć z lektury i jaki kontekst wybrać

Z LEKTURY BAZOWEJ

- Sonia Marmieladowa: córka pijącego urzędnika Marmieladowa; żeby wyżywić macochę Katarzynę Iwanownę i jej troje dzieci, zostaje prostytutką i przynosi do domu zarobione pieniądze. Ofiara z godności podjęta bez słowa skargi, z miłości i wiary – centralny przykład poświęcenia.
- Sonia i Raskolnikow: to jej bohater wyznaje zbrodnię; Sonia każe mu pójść na plac, ucałować ziemię i przyjąć karę, daje mu swój krzyżyk, a potem jedzie za nim na katorgę na Syberię. Poświęcenie, które wychodzi poza rodzinę i staje się drogą ocalenia dla obojga.
- Dunia (Awdotia Romanowna): siostra Raskolnikowa, wcześniej guwernantka prześladowana przez Swidrygajłowa, godzi się na małżeństwo z Łużynem, człowiekiem, którego nie kocha, żeby zapewnić byt matce i bratu. Przykład ofiary z własnego szczęścia; Raskolnikow odrzuca ją, bo nie chce, by siostra sprzedawała siebie dla niego.
- Raskolnikow jako kontrast: zabija lichwiarkę Alonę Iwanownę (i przypadkiem jej siostrę Lizawietę), tłumacząc sobie, że jej pieniądze pozwolą pomóc wielu ludziom. To poświęcanie cudzego życia dla idei – zaprzeczenie prawdziwej ofiary, które prowadzi do rozpadu bohatera.
- Drobne gesty Raskolnikowa: oddaje ostatnie pieniądze Marmieladowom po śmierci ojca rodziny, próbuje ratować pijaną dziewczynę na bulwarze przed natrętem. Dowód, że w bohaterze żyje odruch współczucia, który przegrywa z teorią – dobre tło do pytania, ile jest gotów oddać.
- Katarzyna Iwanowna i Marmieladow (opcjonalnie): macocha, która w nędzy posyła pasierbicę na ulicę, i ojciec, który przepija pieniądze córki – obraz rodziny, dla której Sonia się poświęca, i pytanie, czy ofiara ma sens, gdy jej adresaci nie potrafią jej unieść.

KONTEKSTY DO WYBORU

MITOLOGICZNY

POLECANY

Mit o Prometeuszu i idea prometeizmu

Po ulepieniu człowieka z gliny tytan nie zostawił go samemu sobie, tylko objął ojcowską opiekę, a za tę bezwarunkową miłość został przykuty do skał Kaukazu. Zestaw ten symboliczny wzór poświęcenia dla ogółu z bardzo konkretną, rodzinną ofiarą Soni i Duni.

BIBLIJNY

Ewangelia (przykazanie miłości bliźniego, przypowieść o miłosiernym Samarytaninie)

Sonia żyje według ewangelicznego wzoru miłości bliźniego: oddaje siebie za innych i przebacza, a Raskolnikowowi czyta scenę wskrzeszenia Łazarza. Zestaw ten wzór z jej losem: Dostojewski pokazuje, że poświęcenie płynące z wiary i miłości odradza zarówno ofiarnego, jak i tego, kogo ocala.

LITERACKI

Dżuma, Albert Camus

Doktor Rieux i Tarrou poświęcają zdrowie i życie dla chorych, choć nie wierzą w Boga ani w nagrodę. Podobieństwo do Soni w skali ofiary, różnica w motywacji: u Camusa źródłem poświęcenia jest solidarność i uczciwość, u Dostojewskiego wiara i miłość.

HISTORYCZNY

Postawa Janusza Korczaka (Dom Sierot w getcie warszawskim, 1942)

Korczak odrzucił możliwość ocalenia i poszedł ze swoimi wychowankami do transportu do Treblinki. Przykład poświęcenia sięgającego po ofiarę z życia dla innych, wobec którego ofiara Soni i Duni zyskuje wymiar uniwersalny: na pytanie „ile?” odpowiedź brzmi „wszystko”, gdy w grę wchodzi miłość do bezbronnych.

3 Mapa wypowiedzi

- 1 Teza: prawdziwe poświęcenie dla innych może sięgać aż po ofiarę z własnej godności i życia – ale ma sens tylko wtedy, gdy płynie z miłości.
- 2 Sonia: ofiara z siebie dla rodziny, a potem wierność Raskolnikowowi aż po zestanie – poświęcenie jako droga ocalenia obojga.
- 3 Dunia: gotowość do małżeństwa z rozsądku dla brata – codzienny, mniej spektakularny wymiar ofiarności.
- 4 Kontrast – Raskolnikow: poświęcanie innych w imię idei jako zaprzeczenie prawdziwej ofiary i źródło klęski bohatera.
- 5 Kontekst: mit o Prometeuszu – dobroczyńca ludzkości, który za bezwarunkową miłość do ludzi został przykuty do skał Kaukazu; symboliczny wzór poświęcenia dla ogółu obok rodzinnej ofiary Soni i Duni.
- 6 Wniosek: Dostojewski pokazuje, że ofiara z miłości odradza człowieka, a ofiara z idei go niszczy.